

Crna Gora

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Direktorat za planiranje prostorom

Broj: 04-1124/27

Podgorica, 16.01.2014.godine

GLAVNI GRAD PODGORICA

Miomir Mugoša, gradonačelnik

PODGORICA

Povodom Vašeg dopisa br. 01-031/13-7501 od 13.12.2013. godine, uz koji je shodno članu 46. Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata («Službeni list CG», br.51/08, 34/11, 40/10 i 47/11), dostavljen **Predlog Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice**, koji je urađen od strane Urbi Montenegro iz Podgorice, Urbanistični institut Republike Slovenije iz Ljubljane, WINsoft iz Podgorice i Geateh iz Ljubljane, dajemo slijedeće mišljenje:

1. Ministarstvo se upoznao sa materijalom Predloga Prostorno urbanističkog plana Podgorice (PUP), Izvještajem sa javne rasprave i pratećim izjašnjenjima obrađivača na pristigla mišljenja nadležnih institucija i inicijative zainteresovanih korisnika prostora. Posebno je analiziran stepen ispunjenosti preporuka iz prethodnog Mišljenja Ministarstva na Nacrt PUP-a br. 04-1124/2 od 30.08.2013.godine i u tom smislu konstatovano je da jedan dio primjedbi nije adekvatno tretiran, a da su neke veoma značajne inicijalne dileme i bojazni dodatno produbljene Predlogom PUP-a.

2. U navedenom Mišljenju na nacrt je ukazano na potrebu da se planom prikažu sistematizovani bilansi površina na svim nivoima i po jedinstvenoj metodologiji kada su u pitanju namjene površina, a saglasno Pravilniku o bližem sadržaju I formi planskih dokumenata (opšte/detaljne namjene).

Obrađivač PUP-a je u Poglavlju 5 Predloga plana (ali i na više drugih mjesta u tekstualnom dijelu plana) dao bilanse koje ozbiljno treba provjeriti i sistematizovati tako da prikažu stvarne i jasne podatke i to: 1. iz aktuelnih/starih planova (PPO i GUP-ovi i njihove izmjene i dopune), 2.postojeće/zatečeno stanje i konačno 3. bilanse planiranog stanja za planski period do 2025.godine. Naime, **uvidom u bilanse iz Priloga 5 PUP-a moglo bi se zaključiti da su aktuelnim GUP-om Podgorice izgrađene površine naselja definisane u obuhvatu od 2.185ha dok se PUP-om predlaže njihovo uvećanje na 4.236ha, što je više nego duplo! Ovo uvećanje**

dominantno obuhvata zone stanovanja i mješovite namjene pa se konstatuje da bi to značilo de se na ovaj način planira u periodu od narednih 12 godina, koliko je vremenski horizont ovog planskog dokumenta, uvećavanje urbanog tkiva više nego što su njegove današnje proporcije.

Zbog toga se preporučuje da se Bilansi dati u Prilogu 5 tekstualnog dijela PUP-a, provjere, dopune, koriguju i obrazlože tako da jasno iskažu kako postojeće stanje u prostoru (po aktuelnim planovima ali i zatečeno stanje na terenu) tako i planirana opredjeljenja kada su u pitanju namjene površina, naročito na teritoriji GUR Podgorica.

3. Pokazatelji komentarisani u prethodnoj tački dobijaju dodatno na značaju ukoliko se konstatuje da se povećanja građevinskog zemljišta planiraju ,između ostalog, i na poljoprivrednom zemljištu iako je na više mjesta u PUP-u konstatovano da treba "u najvećoj mogućoj mjeri zaštititi postojeći fond kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i zemljišta pogodnog za agrarnu melioraciju." (str.201).Ovako definisane proporcije rasta mogu dovesti u pitanje razvoj Glavnog grada i opstruirati neophodnu dinamiku sanacije postojećih problema, među kojima je disperzna gradnja jedan od većih. S tim u vezi predlažemo dodatne analize za prostorni resurs poput Sadina.

Podsjećamo da su još u Nacrtu PUP-a Podgorice unutar usvojenih DUP-ova evidentirane sljedeće prostorne rezerve: stambenih objekata za preko 400.000 stanovnika; poslovnih objekata za preko 95.000 zaposlenih; BRGP stanovanja oko 14.300.000 m²; i oko 114.000 stambenih jedinica.

Konstatujemo da dodatno uvećanje površina građevinskog zemljišta kao u Predlogu PUP-a predstavlja drastično odstupanje od načela planiranja naselja i planiranja građevinskog zemljišta kako je definisano u članovima 75,76,77 Pravilnika o bližem sadržaju i formi planskih dokumenata kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima.

4. Smjernice za tretman neformalnih naselja i objekata izgrađenih bez građevinske dozvole i dalje su suviše deklarativne i predstavljaju spisak opšte poznatih problema uzrokovanih neformalnom gradnjom. Dalje se obrađivač bavi pitanjem samog postupka legalizacije, što nije predmet plana već posebnog Zakona. Iako, kako se navodi u odgovorima na primjedbe, obrađivaču nisu bili dostupni podaci o izdatim građevinskim dozvolama i svim nelegalnim objektima, u ovom poglavlju je bilo neophodno dati konkretne smjernice koje se preporučuju u cilju revitalizacije neformalnih naselja u Podgorici. Nedostatak podataka o tačnom broju nelegalnih objekata ne utiče na činjenicu da su lokacije, stanje i problemi neformalnih naselja poznati, a ove smjernice naručiocu treba da sugerišu na koji način će te probleme da tretira u momentu kada komunalne naknade po osnovu legalizacije počnu da se slivaju u budžet (koji su prioriteti za ulaganje, minimalni uslovi po pitanju opremljenosti infrastrukturom, prioritetni sadržaji društvenog standarda, kriterijumi bezbjednosti, potencijalne lokacije za nužni smještaj u slučaju uklanjanja objekata itd.) Stoga, sugerišemo da se ovo poglavlje reviduje i dopuni konkretnim smjernicama za tretman neformalnih naselja.

S toga sugerišemo da se ovo poglavlje dopuni i sa konkretnim podacima uradi prezentacija za pojedina naselja.

5. U poglavlju 5.1.2. opisan je postupak nakon utvrđivanja Nacrta PUP-a (javna rasprava). U ovom poglavlju dati su i kriterijumi po kojima se postupalo pri odlučivanju

po pojedinačnim primjedbama datim na nacrt plana. U ovom segmentu plana, razumljivo nije bilo moguće detaljno iznijeti sve važne primjedbe i sugestije na nacrt plana koje su date od strane korisnika prostora u javnoj raspravi (491 zahtjev sa cca 1800 primjedbi) već je to učinjeno sumarno po vrstama primjedbi, a sistematizovano po planskim/prostornim cjelinama. Precizniji prikaz odgovora dat je u Tabeli koja je sastavni dio Izvještaja o javnoj raspravi. U posebnom segmentu dokumenta su komentarisani stavovi nadležnih organa i institucija dati na Nacrt plana, s tim da je konstatujemo da pojedine primjedbe i sugestije, iako prihvaćene, nijesu adekvatno implementirane u tekstu planskog dokumenta. (neke od primjedbi, navedeni su u ovom Mišljenju.)

6. Povodom nepreciznih odgovora Obradivača i Komisije za stručnu ocjenu plana na primjedbe građana po pitanju prenamjene izgrađenih kompleksa zemljišta (stambeni objekti) predlažemo da se da dodatno izjašnjenje Obradivača i Komisije, po pitanju: da li treba (da li je racionalno), već izgrađene prostore pretvarati u poljoprivredno zemljište?

7. Na određene primjedbe građana koje su stigle u toku Javne rasprave, Obradivač je odgovorio da ih prihvata, iako nisu stečeni uslovi za potpuno prihvatanje. Takve su npr. primjedbe koje se odnose na parcele u zoni Obilaznice oko Golubovaca. Naime, sa pojedinim vlasnicima parcela u toku su sudski sporovi oko eksproprijacije, pa u tom smislu sugerišemo da treba odgovoriti sa „djelimično se prihvata, dok se ne završi sudski spor...”.

8. U Smjernicama za izgradnju na područjima za koja se ne predviđa donošenje detaljnog urbanističkog plana, urbanističkog projekta ili lokalne studije lokacije obrađivač navodi da su navedene smjernice samo "orijentacioni primjeri koji treba da posluže do izrade odgovarajućeg Pravilnika na nivou Države, kojim bi trebalo da budu propisani, normirani i određeni svi arhitektonski, konstruktivni i oblikovni elementi..." sugerišemo da obrađivač u potpunosti postupi u skladu sa obavezama iz Programskog zadatka, i sve smjernice za izgradnju razradi bez pozivanja na potrebu izrade dodatnih Pravilnika.

8. Kroz dopunu poglavlja **„ekonomsko-tržišna projekcija“** trebalo bi **dokazati ekonomsku i društvenu opravdanost predloženih planskih rješenja.** Nijesu razrađene i precizirane **faze realizacije** PUP-a zasnovane na ekonomskim parametrima i u **okviru njih prikazani aproksimativni troškovi osnovnog infrastrukturnog opremanja i uređenja posebno za svaku predloženu fazu.** **Razrada faza (etapa) realizacije plana treba biti obrađena i u tekstualnom i u grafičkom dijelu PUP-a.**

9. Preporučujemo da se PUP-om definišu cjelovite i sveobuhvatne smjernice prenamjene proizvodnih pogona koji danas nisu u funkciji, te da se taj dragocjeni resurs Podgorice maksimalno valorizuje u pravcu povećanja kvaliteta i kapaciteta sadržaja namjenjenih edukaciji, sportu, kulturi, turizmu, posebnim oblicima stanovanja i sl. Prilikom ovog procesa treba posebno vrednovati oblike industrijske arhitekture koji mogu biti kvalitetna baza za nove namjene.

10. Iako je u odgovorima obrađivača na Mišljenja nadležnih institucija konstatovano da su dopunjena poglavlja koja se odnose na Pravila uređenja i Pravila građenja (tačka 2 prethodnom mišljenju Ministarstva) konstatujemo da ovoj temi nije

poklonjena adekvatna pažnja pa ponavlja svoju prethodnu sugestiju, dopunjujući je stavom da je neophodno artikulirati smjernice za unaprijedjenje kapaciteta zelenih i rekreativnih površina u gradskom jezgri, osobito u zonama velike koncentracije stanovanja, poslovanja ili obrazovanja. Ovo se posebno odnosi na zonu DUP-a Univerzitetski centar.

11. Kao u prethodnoj tački, preporuka je da se preciznije artikuliraju smjernice za intervencije na već usvojenim planovima i uslovljenosti faznosti budućih intervencija u prostoru kojima se otvaraju nove građevinske zone. Iako se obrađivač izjasnio da su ove smjernice dopunjene konstatujemo da se dominantno ostalo na deklarativnim i nedovoljno obavezujućim smjernicama bez jasnih mjerila njihovog sprovođenja. Ilustracija kvalitetnog, ali samo deklarativnog stava nalazi se na strani 380, gdje se kaže: "Svu postojeću plansku dokumentaciju potrebno je preispitati u pogledu velikih rezervi u planiranoj stambenoj izgradnji kao i ispunjavanju standarda u pogledu planiranja javnih površina i objekata za zdravstvo, obrazovanje, kulturu, sport."

12. Mišljenjem Ministarstva na Nacrt PUP-a sugerisano je preispitivanje parametara spratnosti u smjernicama za zone gdje se ne predviđa donošenje DUP-a, LSL-a ili UP-a na način što će se smanjiti definisana maksimalna visina od 14m. Iako se obrađivač izjasnio da je primjedba prihvatljiva, ostala je ista visina, samo drugačije iskazana, ovaj put kroz broj etaža S+P+1+Pk.

13. Imajući u vidu da je izrada ovog plana započela po Zakonu iz 2008. god po kojem je, članom 61. Predviđena naknadna izrada Separata sa Urbanističko-tehničkim uslovima, sugerise se Naručiocu plana da ovaj važan segment plana treba uraditi odmah po donošenju plana.

14. Na strani 157 Prijedloga Plana, obrađuje poglavlje koje naziva 4.4.1.3. Seizmogeološka aktivnost regiona, koristeći u domaćoj i svjetskoj literaturi nepostojeće, rogovatne kovanice i termine, kao što su "seizmogeološki" i "seizmogeološka mobilnost" i slično, stvarajući nepotrebne nejasnoće, očigledno izbjegavajući korišćenje odgovarajućih stručnih i korektnih termina: seizmički, geodinamička mobilnost i sl.

15. U istom poglavlju, Obradivač navodi neke podatke iz istorijskih studija, koje se zbog svoje arhaičnosti ne mogu smatrati reprezentativnim, a posebno u svjetlu podataka sveobuhvatne naučne studije koja je realizovana u okviru međunarodnog projekta UNDP/UNESCO "Proučavanje seizmičnosti Balkanskog regiona", uz učešće brojnih domaćih i inostranih eksperata. Naime, ova studija nije potvrdila podatke koje navodi Obradivač, odnosno da su: "... tereni Zetske ravnice potresani zemljotresnim udarima i 90 MCS skale", niti da je realno navođenje Obradivača u nastavku: "... poznato je da je stari rimski grad Duklja razoren u VI vijeku zemljotresom koji se na osnovu posrednih dokaza (stepena razrušenosti građevinskih objekata) procjenjuje na intenzitet od 90 MCS". Naime, detaljna proučavanja seizmičnosti ukazala su na maksimalne intenzitete zemljotresa u Zetskoj depresiji od VIII jedinica MCS (ili ekvivalentne MKS, odnosno EMS98) skale, odnosno da ne postoje relevantni vjerodostojni podaci bilo kojeg porijekla o većim razornim dejstvima na području ove kotline od VIII jedinica MCS skale.

16. U dijelu Prijedloga Plana "Inženjersko-geološke odlike terena" na strani 156, Obradivač je načinio nekoliko grubih grešaka kod navođenja karakterističnih

vrijednosti specifične električne otpornosti najčešćih geoloških sredina, kao i vrijednosti brzina seizmičkih talasa, što bi trebalo korigovati.

17. Kako je izrada ovog dokumenta trajala dugo, tekstualni dio plana bi trebalo ažurirati, posebno u segmentima koji bi mogli uticati na njegovu implementaciju i kasniju razradu na nivou regulacionih planova. U tom smislu Savjet sugerše da se u odgovarajućim poglavljima koriguju pasusi koji se odnose na:

- podatke o do sada urađenim izmjenama i dopunama PPO Podgorice (prostor LSL "Mihinja" je izostavljen u poglavlju 4.2.2.)
- u smjernicama za dalji razvoj visokog obrazovanja i nauke preporučuje se izgradnja studentskog doma koji je u međuvremenu izgrađen i stavljen u funkciju
- na str. 240 navedeni planirani sadržaji u sklopu UP "Klinički centar Crne Gore" ne odgovaraju usvojenom rješenju iz aprila 2011, ni po pitanju specifične namjene medicinskih objekata, ni po pitanju predviđene BGP (korišten je stari plan iz 2006)
- U poglavljima koja se odnose na solarnu energiju obrađivač ne pominje solarnu elektranu instalisane snage 130 KW koja će do usvajanja plana već biti u funkciji, na krovu UN Eko zgrade, u blizini mosta Milenijum. Sugeršemo da se korekcija uradi i u grafičkom i u tekstualnom dijelu plana.

18. U dokumentu nijesu u cjelosti izvršene korekcije koje se tiču slovnih, jezičkih i tehničkih propusta što treba uraditi do konačne predaje završnog dokumenta plana Naručiocu.

19. U tom smislu npr. tabela 7.1 koja se nalazi na strani 269. nije usaglašena sa opisom i zaključkom. Ako je preuzeta iz DPP-a Jadransko-Jonskog autoputa, tako treba i napisati, a ako nije treba je usaglasiti.

20. Na strani 273. data je tabela koja se odnosi na potreban broj parkirališta. S obzirom da se prikazan broj odnosi samo na potrebe stanovanja, a ne i poslovanja, posjete raznim urbanim sadržajima i sl., stiče se potpuno pogrešan utisak o potrebnom broju parkirališta. Savjet sugerše da tabelu treba dopuniti u ovom smislu.

21. Na strani 247, pod tačkom 6.6.2 - Saobraćaj, istaknuto je, između ostalog da "u domenu avio saobraćaja treba razmotriti mogućnosti za povezivanje nacionalnog prevoznika, kao regionalnog partnera, nekoj od poznatih evropskih avio-kompanija. Istovremeno treba otvoriti tržište za tzv. „low cost“ kompanije, a prioritarno sa onih destinacija na kojima ne leti domaći prevoznik."

Crna Gora je 2007. godine ratifikovala multilateralni Sporazum o zajedničkom evropskom vazduhoplovnom području - ECAA Sporazum, kojim se obavezala da će u nacionalno zakonodavstvo inkorporirati legislativu Evropske unije iz oblasti vazdušnog saobraćaja. Stav eksperata Evropske komisije, koji prate implementaciju ECAA Sporazuma je da je Crna Gora ostvarila veliki napredak kada je ova obaveza u pitanju, te da je, nakon Republike Hrvatske, koja je u međuvremenu postala članica EU, najbliža da ispuni uslove navedene u ECAA Sporazumu. Shodno navedenom, tržište vazduhoplovnih usluga u Crnoj Gori je liberalizovano, što svjedoči broj avio kompanija koje saobraćaju

prema Crnoj Gori, među kojima su i "low cost" kompanije. U skladu sa navedenim, smatramo da poslednji pasus odjeljka 6.6.2 treba izbrisati iz predmetnog dokumenta.

22. U poglavlju 2.8. Polazna opredjeljenja iz programskog zadatka za izradu PUP-a, na strani 39, između ostalog, stoji:

Poljoprivreda

- Poljoprivredu vrednovati kao jedan od potencijala razvoja sa definisanjem područja za razvoj intenzivne poljoprivrede (vinogradarstvo, voćarstvo i dr), formiranje eko-zona, eko-agro valorizacija Zetske ravnice (sa i bez teške industrijske zone KAP-a) i dr.*
- Zabrana gradnje na poljoprivrednom zemljištu, izuzimajući objekte koji služe kao servis poljoprivredi.*
- Definirati poljoprivredu u službi mogućnosti suzbijanja siromaštva u ruralnim sredinama, razvoja ruralne ekonomije i dr.*

Pored vinogradarstva i voćarstva, intenzivna je proizvodnja povrća, posebno u zaštićenom prostoru, te mlijeka, mesa i duvana. Termin eko-zona i eko-agro valorizacija nisu uobičajeni u našoj struci i predlažemo da se ne koriste. Ne treba poljoprivredu definisati, nego je ona po svojoj suštini sektor sa višestrukom ulogom (multifunkcionalan sektor), može se jedino naglasiti da je poljoprivreda, uz niz drugih funkcija koje obavlja, ključni činilac u razvoju ruralne ekonomije, pa time i moćno sredstvo za smanjivanje siromaštva seoskog stanovništva.

23. Na strani 65, u okviru poglavlja 3.2.2.1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, dat je pregled poljoprivrede dosta korektno, uz određene nedorečenosti. Glavni komentari i sugestije su:

- Podaci se odnose na 2007. ili 2008. godinu, stoga ih treba inovirati.
- Nije dovoljno obrađeno stočarstvo, koje uvijek ide s biljnom proizvodnjom, kako ratarskom tako i povrtarskom. Proizvodnja ratarskih i povrtarskih kultura zahtijeva plodored, pa je samo to dovoljan razlog da se gajenju preživara (prije svega goveda, zatim ovaca i koza) posveti odgovarajuća pažnja. Postoje raspoloživi resursi, i to nedovoljno iskorišćeni, na kojima se može proizvesti kabasta stočna hrana u znatno većem obimu, a postoji i tradicija, posebno u proizvodnji mlijeka. Razvijene ratarska i povrtarska proizvodnja zahtijevaju i stajnjak koji je nusproizvod stočarstva.
- Okolina Podgorice ima solidno razvijeno živinarstvo (proizvodnju jaja i tovne piladi), pa i svinjarsku proizvodnju, što je trebalo barem kratko pomenuti.
- Takođe, znatan dio poljoprivrednih površina podgoričke opštine na većim nadmorskim visinama i neravnim terenima jedino je i moguće koristiti gajenjem stoke, prvenstveno preživara (govoda, ovaca i koza);

24. U okviru poglavlja **3.2.2.3. Prerađivačka industrija**, prikazana je agroindustrija dosta detaljno i korektno, od strane 73, ali se u tekstu koji se odnosi na proizvodnju alkoholnih pića govori o neispunjavanju standarda u proizvodnji pića, vjerovatno misleći na rakiju koja dolazi iz neregistrovane proizvodnje, a ne iz pogona registrovanih proizvođača, stoga ovo treba precizno obrazložiti;

25. Na strani 117, u **Tabeli 4.11**: PUP Glavnog Grada Podgorica: planirana namjena površina, poljoprivredne površine su smanjene za 204 ha, stoga bi valjda za takvu promjenu u posljednjoj koloni tabele trebalo da stoji minus (-);

26. Na strani 121 nalazi se **Tabela 4.12**: PUP Glavnog Grada Podgorica: bilans površina, postojeće stanje, koja nije dovoljno jasna i nedostaje komentar za poljoprivredne površine, nejasno je o čemu se radi kada se u posljednjoj koloni prikazuje stanje realizacije od 137,27%?

27. Na strani 126 stoji (citirano): "Danas je područje Zete nažalost, jedan od najzagađenijih prostora: vazдушna zagađenja, zagađenja podzemnih voda. Glavni izvori zagađenja su KAP i poljoprivredno dobro „13. jul“ preko pesticida." **Ovakva tvrdnja bi se morala dokumentovati ili navesti izvor, ukoliko je tekst preuzet iz nekog dokumenta!**

28. Na strani 126 prikazana je **Tabela 4.16**: Područje Gradske opštine Golubovci: bilans površina - postojeće stanje, koja u posljednjem redu sadrži kategoriju *Drugo poljoprivredno zemljište*, na koje otpada 28,27%. Takva kategorija zemljišta ne postoji niti u stručnoj literaturi niti u godišnjacima MONSTAT-a. I dalje kroz tekst dokumenta provlači se termin *drugo obradivo zemljište*, što treba uskladiti sa zvaničnom kategorizacijom, tj. prikazivati onako kako to radi MONSTAT;

29. Tekst u poglavlju 4.4.2.3 Kvalitet zemljišta, na strani 169, djeluje veoma nabacano i nije dovoljno precizan, stoga ga treba preurediti i jasnije prikazati;

30. Na strani 243, u okviru poglavlja 6.6. Principi razvoja privrede, između ostalih ciljeva, navodi se: – *Intenzivna poljoprivredna proizvodnja s orijentacijom na proizvodnju voća i povrća, kao i uzgoj stoke*, a kasnije (str. 246 i 247) u okviru poglavlja o Prehrambeno-prerađivačkoj industriji kaže se: "Agroindustrijski sektor, sa posebnim naglaskom na programima razvoja zdrave organske poljoprivredne primarne i finalne proizvodnje (povrtlarstvo, ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo) prioritetno ističući programe orijentisane na proizvodnju zdrave hrane treba da bude okosnica daljeg razvoja". Mišljenja smo da su ova dva stava, ovako saopšteni, u koliziji. Takođe, koriste se neuobičajena i dosta rogovatna terminologija (*razvoj prehrambene proizvodnje, razvoj zdrave organske poljoprivredne primarne i finalne proizvodnje*). Umjesto termina zdrava bolje je koristiti termin zdravstveno bezbjedna hrana.

31. U poglavlju koje govori o "Osnovnim **ciljevima** razvoja prehrambeno-prerađivačke delatnosti" (str. 246 i 247), uočava se miješanje ijekavice sa ekavicom kao i nedostatak razgraničenja između primarne poljoprivrede i prerađivačke industrije. Navodi se, između ostalog: *korišćenje resursa raspoloživog zemljišta koje je manje pogodno za uzgoj ostalih kultura* – nejasno je o čemu se ovdje radi? Stoga predlažemo da se ovaj tekst preuredi i poboljša.

32. Kada se pažljivo pročita tekst u poglavlju **6.7. Principi razvoja prirodnih resursa**, o poljoprivredi (**6. 7.1 Poljoprivreda**), uočava se niz nedostataka:

- prvo, vidljivo je odsustvo veze za prethodnim prikazom poljoprivrede (poglavlje 3.2.2.1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo)
- drugo, tekst je nabacan bez jasnog reda, poglavlje nosi naziv principi razvoja, a ponovo se komentariše postojeće stanje
- uvode se pristupi *tradicionalni – plodored i moderni – monokultura*, a uopšte se ne pominju strateški ciljevi iz važeće Strategije CG (Strategija razvoja

proizvodnje hrane i ruralnih područja, Crnogorska poljoprivreda i Evropska unija, Podgorica 2008) niti EU dimenzija i sve ono što proističe iz harmonizacije naših propisa sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti. Drugim riječima, suviše se jednostrano i pojednostavljeno posmatra pitanje plodoreda i gajenja monokultura;

- pošto je naslov poglavlja **Principi razvoja prirodnih resursa**, mislimo da bi umjesto podnaslova *Poljoprivreda* prikladniji bio **Poljoprivredno zemljište** i onda tekst očistiti balasta, a dio prenijeti u poglavlje 3.2.2.1

33. U okviru poglavlja 8. Namjena površina: kategorije detaljne namjene, na strani 304 navedeno je: "*Kao posebna kategorija izdvaja se **stanovanje u poljoprivredi**. U okviru ovog tipa stanovanja mogu se organizovati i djelatnosti koje ne ugrožavaju funkciju stanovanja i životnu sredinu (komunalno-servisni objekti, skladišta, proizvodno servisno zanatstvo, privredni objekti, rasadnici, staklene bašte, površine i objekti za stočarstvo, površine za ribnjake..)*". Kako se to može stanovati u djelatnosti, postoje prikladniji izrazi, npr. stambena gradnja na poljoprivrednim površinama i sl.? Dalje, tekst u zagradi je neprecizan (staklene bašte, npr.) i zbunjujući, jer kako protumačiti da se u okviru tipa stanovanja mogu organizovati površine...?

34. U poglavlju **9.1. Smjernice za zaštitu životne sredine** (str. 314), obrađuje se **Zaštita i racionalno korišćenje zemljišta** i u pasusu koji počinje: "*Pretpostavka određivanja mjera...*, a završava se "*... eksploatacija mineralnih sirovina)*" nejasno je da li se govori o potencijalnim zagađivačima zemljišta, jer je teško vjerovati, pogotovo što se to ne potkrepljuje činjenicama, da su svi navedeni pritisci i zagađivači prisutni na području podgoričke opštine! Kao što je već isticano, potrebno je mnogo opreznije i preciznije iznositi ovakve tvrdnje. Na istoj strani, u **tabeli 9.1**, drugi je cilj "*Smanjivanje i zaustavljanje iscrpljivanja i degradacije tla intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom.*" Kada se ovo čita stvara se utisak da je intenzivna proizvodnja poklopila područje podgoričke opštine, a kada se putuje, pa čak i ravnijim terenima, utisak je sasvim drugačiji. Ako i ima pojedinih slučajeva pretjeranog korišćenja mineralnih đubriva i sredstava za zaštitu bilja, mislim da se stvari ne mogu na ovaj način uopštavati! Stoga bi prikladnije bilo da se ovaj cilj preformuliše i možda kaže - Sprečavanje degradacije zemljišta poljoprivrednom proizvodnjom. Takođe, u **tabeli 9.2**: Mjere zaštite tla, mjeru M5 trebalo bi precizirati, jer nije dovoljno jasna;

35. U poglavlju 10.4.1. Plan ulaganja u razvojne programe, na strani 394 (10.4.1.3. Poljoprivreda) dato je i sljedeće: "**Unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje, šumarstva, lova i ribolova** uključuje brojne projekte: razvoja poljoprivredne proizvodnje sa akcentom na organsku proizvodnju i domaće brendove, razvoja planskog sistema otkupa i plasmana poljoprivrednih proizvoda, održive i planske eksploatacije šumskih resursa, planskog razvoja lova i ribolova. Vrijednost ovih projekata se procjenjuje na oko 650.000 EUR." Iskustva razvijenih govore da nema razvoja poljoprivrede bez ozbiljnih investicija, stoga je procijenjeni iznos nedopustivo mali, čak i da se radi o visini ulaganja na godišnjem nivou.

Imajući u vidu navedeno, iskazane primjedbe potrebno je ugraditi u korigovani Predlog plana i isti dostaviti Ministarstvu na saglasnosti sa mišljenjem članova Revizione komisije

U prilogu akta, dostavljamo vam mišljenja: Ministarstva saobraćaja i pomorstva -
Direktorat za državne puteve br.02-5485/1 od 31.12.2013. godine i Ministarstva
ekonomije br.1523/4 od 15.01.2014.godine

Koordinator Odsjeka za
lokalna planska dokumenta
Željko Božović

GENERALNA DIREKTORICA
Sanja Lješковиć Mitrović

Primljeno	31.12.2013		
Org. jed.	Broj	Potpis	Vrijednost
04-1124/			
		30	

Crna Gora
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
Direktorat za državne puteve

Broj: 02-5485/1
Podgorica, 31.12.2013. godine

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
Direktorat za planiranje prostorom

VEZA: Vaš akt br.: 04-1124/27 od 26.12.2013.godine.

Vašim aktom pod gore navedenim brojem, dostavili ste nam na mišljenje Predlog Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice.

Na osnovu ostvarenog uvida u predmetni Predlog, navodimo sljedeće:

Primjedbe koje su date na Nacrt Prostorno urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice dopisom br.03-6103/2 od 05.08.2013 godine u dostavljenom Predlogu Prostornog plana Glavnog grada Podgorice nijesu prihvaćene. Napravljena su varijantna rješenja za Petlje autoputeva Strganica i Smokovac, što nije u skladu sa Prostornim Planom Crne Gore do 2020.godine i Detaljnim Prostornim planom autoputa Bar-Boljare.

Državni planski dokumenti koji se usvajaju u Skupštini Crne Gore kao što su PP Crne Gore do 2020. godine i DPP autoputa Bar-Boljare su dokumenti ranga zakona i moraju biti obavezujući, što u dostavljenom Predlogu nije slučaj. Varijantno rješenje dato dostavljenim Predlogom Prostorno urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice po pitanju Strganice nije dato planovima Višeg reda.

Dalje napominjemo da se Strategijom razvoja saobraćaja Crne Gore (usvojena u julu 2008.godine) određuje dugoročni razvoj saobraćaja i posebno saobraćajne infrastrukture sa najvažnijim ciljevima poboljšanja sigurnosti i bezbjednosti, povećanja kvaliteta saobraćajnih usluga, stimulacijom ekonomskog razvoja kroz efikasniji i jeftiniji transport, minimiziranjem negativnih uticaja razvoja transporta i saobraćajne infrastrukture na životnu sredinu i društvo ukupno, kao integraciju u Evropsku uniju kroz povezivanje na transportnu Evropsku mrežu. Jedan od osnovnih ciljeva razvoja saobraćaja propisanih Strategijom razvoja saobraćaja Crne Gore je "Nastaviti i intenzivirati aktivnosti na izgradnji autoputa Bar-Boljare i Jadransko - Jonske magistrale".

Sve aktivnosti na pripremi planske i projektne dokumentacije vezivale su se za petlju "Smokovac" a ne za petlju "Strganica".

Između ostalog, urađen je Elaborat o ekspropijaciji dionice od Rogama do Bioča i prema procjeni Uprave za nekretnine PJ Podgorica iznosi 2.897.229,00 eura, od čega je do sada isplaćena naknada u iznosu 2.214.422,46 eura.

Koridor Jadransko - Jonskog autoputa definisan je Predlogom DPP Jadransko - Jonski autoput, koji kroz područje Glavnog grada prolazi u dužini od 37 km, od čega je 10 km zajedničkom trasom sa autoputom Bar-Boljare. Predložena petlja "Strganica" uslovljava promjenu kompletne dionice zajedničke trase.

Imajući u vidu navedeno i promjene koje su urađene u odnosu na PP Crne Gore do 2020 godine i DPP-e autoputeva, Ministarstvo saobraćaja i pomorstava - Direkcija za saobraćaj *ne može dati pozitivno mišljenje* na dostavljeni Predlog Prostorno urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice.

S poštovanjem

SEKRETAR

Zoran Radonjić
Zoran Radonjić

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Crna Gora			
MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA			
16. 01. 2014			
Priloga	Broj	Godina	Vrijednost
04	1124	31	

Br: 1523/4
Podgorica, 15.01.2014. godine

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
n/r Sanji Lješковиć Mitrović, generalnoj direktorici
PODGORICA

Poštovana gospođo Mitrović,

Shodno Vašem dopisu br. 04-1124/27 od 26. decembra 2013. godine, kojim nam dostavljate prijedlog Prostorno-urbanističkog plana Glavnog grada Podgorice na mišljenje, obavještavamo Vas sljedeće:

Na strani 75, poglavlje 3.2.2.4. Energetika, navode se državni dokumenti koji opisuju hidroenergetske potencijale, a isti nijesu pravilno naslovljeni, jer kada se navode strateški državni dokumenti koji tretiraju hidroenergetske potencijale, smatramo da svakako zaslužuje pažnju da se navedu: Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2025 godine, Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja energetike (za period od 5 godina), Prostorni plan Crne Gore, Strategija razvoja malih hidroelektrana, kao i Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine koja je u finalnoj fazi izrade.

Takođe, navodi se dokument 'Strategija hidroenergetskog razvoja energetike', sa kojim nijesmo upoznati.

U poglavlju 6.6.3 strana 248, uočava se greška kada se opisuje 'Akumulacija' HE Zlatice, jer se u opisu iste pretpostavlja i navodi izgradnja brane visine 62,5 m, dok se u tabeli 6.15 'Hidroenergetski potencijali Podgorice' prikazuje visina te iste brane od 38,5 m, što bi trebalo ispraviti i usaglasiti navedene podatke.

U dijelu koji se odnosi na Industrijsku zonu - Kombinat aluminijuma Podgorica, predlažemo da se za cjelokupni prostor industrijske zone koja bi obuhvatila kapacitete KAP-a, Prerade i Kovačnice Planom predvide smjernice za dobijanje urbanističko-tehničkih uslova, za eventualno proširenje kapaciteta, direktno iz predloženog PUP-a. Predlažemo da se postojećim Planom u okviru industrijske zone predvidi i djelatnost proizvodnje električne energije, za sopstvene i tržišne potrebe.

Takođe, u dijelu prostornog koncepta industrije i rudarstva potrebno je da se definišu prostori na kojima se mogu razvijati pojedini oblici industrije, gdje je za Podgoricu preporučena eksploatacija ukrasnog kamena i pijeska. Shodno interesovanju investitora u tom dijelu, bilo bi neophodno za područje Podgorice predvidjeti industrijsku proizvodnju metala – aluminijuma i njegovih prerađevina.

Napominjemo, da se može očekivati da će nakon okončanja stečajnog postupka, novi vlasnik proširiti proizvodnju i otvoriti nove kapacitete, pa bi shodno tome ovo trebalo predvidjeti Prostorno urbanističkim planom.

S poštovanjem,

 MINISTAR
dr Vladimir Kavarić